

**ЎЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖОҚАРЫ ҲӘМ ОРТА
АРНАЎЛЫ БИЛИМЛЕНДИРИЎ МИНИСТРЛИГИ**

**Әжинияз атындағы
Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты**

**«Мектепке шекемги тәлимди жетилистириўде
инновациялық реформалар ҳәм
перспективалар»**

атамасындағы Республикалық илимий-теориялық
конференция

МАТЕРИАЛЛАРЫ

**«Мактабгача таълим фаолиятини
такомиллаштиришда инновация ва
истикболлар»**

мавзусидаги Республика илмий-назарий анжуман

МАТЕРИАЛЛАРИ

Нөкис-2019

2-СЕКЦИЯ
ТӘЛИМДИ ЖЕТИЛИСТИРИҮ КЕЛЕШЕГИ: МАШҚАЛА,
ШЕШІМ ХӘМ НӘТИҢЖЕЛИЛИК

<i>А.Урумбаева</i> Из истории вопроса об индивидуальном подходе в воспитании детей.....	44
<i>U.Seytjanova</i> Balalar baqshasinda ta'lim-ta'rbiyalıq protsesslerdi sho'lkemlestiriwdiñ a'hmiyeti.....	46
<i>Г.Х.Жумашева, Т.В.Уразимова</i> Мектепке шекемги жастағы баланың интелектінің хәм логикалық пикирлеуінің әхмийети.....	47
<i>Қ.Д.Тлеумбетова</i> Мактабгача ёшдағи бола тафаккурининг ривожланиш хусусиятлари.....	49
<i>A.Meliboyev, L.Sultonova</i> Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash.....	51
<i>R.Nurjanova</i> Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish usullari.....	53
<i>З.Шеримбетова</i> Балалар психикасының раўажланыўында музикатерапияның әхмийети.....	54
<i>M.S.Salayeva, S.Shomurotova</i> Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarni nutq o'stirish mashg'ulotlari orqali aqliy va ma'naviy-axloqiy rivojlantirish.....	56
<i>C.E.Романова, Г.Ешбаева</i> Кутубхонлик яхши фазилат ва тарбия воситаси....	58
<i>S.M.Tajetdinova, G. Xudaybergenova</i> Baqsha jasindag'i balalardın dawisların qosıq atqarıwǵ'a úyretiw basqıshları.....	59
<i>Н.М.Кадирова</i> Ёшпар тарбиясида милтий кадриятларнинг ўрни.....	60
<i>Н.М.Кадирова</i> Фарзанд тарбиясида оила ва маҳалланинг ўрни.....	62
<i>У.Тажсибаева, Л.Сапарова</i> Жасларды мийнетке тарбиялаўда үрп- әдет, дәстүрлердиң педагогика-психологиялық әхмийети.....	65
<i>G.Smaylova</i> Ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirishda pedagogik mahorat.....	67
<i>K.Tajsimuratova</i> Герен балалар мектебинде оқытыўды шөлкемlestiriў usullary.....	68
<i>P.Saliev</i> Maktabgacha ta'lim – kelajagimiz poydevori.....	69
<i>G.Turebekova</i> Mektepke shekemgi jastaǵı balalarda matematikalıq túsıniklerdi bekkemlew jollari.....	70
<i>G.Turebekova</i> Maktabgacha yoshdagi bolalarda hozirjaboblikni shakllantirish.....	71
<i>T.Жуманиёзова, С.Беглиев</i> Синфдан ташқари машғулотларда ўқувчиларнинг математик тафаккурини ривожлантириш.....	72
<i>A.Arziev</i> Ülken topar balalardın psixologiyalıq rawajlanıw ózgeshelikleri.....	76
<i>Z.Tajekbaeva</i> Mektepke shekemgi tálimde balalardi fizikalıq jaqtan tárbiyalawdiñ áhmiyeti.....	77
<i>M.M.Турсынова</i> Современные методики обучения азбуки в дошкольном образовании.....	79
<i>П.Отениязова</i> Нравственное воспитание детей дошкольного возраста.....	80
<i>A.T.Saparov, P.Erimbetova</i> Tárbıyashınıñ do'retiwshiligi hám qarim-qatnas mádeniyati.....	81
<i>Н.Садыкова</i> Каракалпак халық педагогикасы тәлим-тәрбияның өзегі.....	83

этой способности ложится развивающаяся самостоятельность ребенка-дошкольника и его желание добровольно следовать социально-одобряемым моральным эталонам поведения.

Несмотря на множественность подходов к исследованию проблемы нравственного воспитания детей, остаются недостаточно выясненными механизмы становления и развития начал их нравственного сознания, не в полной мере выявлены ресурсы для совершенствования содержания и технологии его формирования. Также недостаточно изучены и выявлены возможности и особенности реализации индивидуального подхода к детям в процессе соответствующей педагогической работы.

Вычленение проблемы нравственного воспитания современных дошкольников посредством игры из общего тематического поля исследований, позволит более глубоко осмыслить пути, средства, возможности и специфику педагогической работы с детьми в ДОУ.

Теоретической основой исследования стали: теоретические положения о личности как высшей ценности развития общества; идея уникальности и самоценности дошкольного возраста; положение о потенциальных возможностях ребенка - дошкольника; принцип детерминизма, единства человеческого сознания и деятельности в понимании общей педагогики, развиваемый в трудах А.В. Запорожца, С.Н. Подласного, В.А. Сухомлинского и др.; идеи и концепции, раскрывающие сущность нравственного развития дошкольника С.А. Козлова, Г.Х.Жумашева, Я.З. Неверович, А.В. Запорожец, Н.Н. Поддъяков и др.; о роли гуманных чувств в формировании морального облика ребенка С.К.Аннамуратова, Т.А. Владимирова, А.В. Запорожец, И.А. Княжева, Л.П. Стрелкова, С.А. Улитко и др.; возможностей разных видов деятельности в формировании нравственных качеств, отношений Р.С. Буре, Л.В. Крайнова, В.Н. Давидович, Р.А.Мавлянова и др.

TÁRBIYASHINIŇ DO'RETIWSHILIGI HÁM QARIM-QATNAS MÁDENIYATI

A.T.Saparov -«Mektepke shekemgi tálim» kafedrası assistent oqıtıwshısı.

P.Erimbetova- «Mektepke shekemgi ta`lim» bag`darı magistrantı

Tárbiyashı pedagogikalıq jumıs alıp barıwda jetekshi shaxs bolıp esaplanadı. Og'an jas áwladtı tárbiyalaw wazıypası tapsırılǵ'an. Sonıń ushın hám tárbiyashı shaxsına, aqlıy qásiyetleri, ádep-ıkramlıq sıpatları hámde mektepke shekemgi jastag'ı balalar menen qarım-qatnasta ayrıqsha talaplar qoyıladı. Tárbiyashı ómirge dáslepki qádemlerin qoyıp atırǵ'an, barkamal shaxs sıpatında qalıplesken jas áwladlardı tárbiyalaydı, olarda turmıs ushın zárúr bolǵ'an birinshi kónlikpe hám tájriybelerdı qalıplestiredi, hádiyse-waqiyalardı túrlishe qabıl qılıwdı úyretedi, olar menen qarım-qatnasta boladı.

O'zbekistan Respublikasınıń mektepke shekemgi jastag'ı balalardı rawajlandırıw barısındag'ı Mámleket talaplarına muwapıq 2018 jıldı islep shıǵ'ılǵ'an hám normativ-huquqiy hújjet esaplang'an mektepke shekemgi tálim mákemesiniń «Dáslepki qádem» mámleketlik oqıw dástúrinde mektepke shekemgi tálim mákemesiniń maqset hám wazıypaları, oqıw-tárbiyalıq jumıslarınıń tiykarg'ı ideyaları sawlelengen, sonday-aq balanıń tálimniń keyingi basqışına ótiwdegi tiykargı kompitentsiyaları belgilengen.

«Dáslepki qádem» mámleketlik oqıw dástúrinde balalardıń «dóretiwsilik» tarawındag'ı oqıw-tárbiyalıq iskerligi juwmaqlang'annan soń 6-7 jaslı bala: iskustva hám mádeniyatqa qızıǵ'ıwshılıǵ'ın kórsetiwı; milliy úrp-ádetlerdi qádirlep, olardı kúndelikli

turmıstıń bir bólimi sıpatında qarap ósiwi; alıńǵan bilim hám kónlikpelerdi túrli turmıshlıq situatsiyalarda óz dóretiwshilik rejelerin dúziw hám qollana biliwi; insannıń dunyanı ózgertiwdegi shólkemlestiriwshilik rolin túsiniw sıyaqlı kompetentsiyalardı iyelewı kórsetip berilgen. Bunday kompetentsiyalardı 6-7 jaslı balalardıń iyelewı kún sayın rawajlanıp atırǵan dáwir talabı esaplanadı. Balalarda bunday kompetentsiyalardı qalıplestiriw álbette tárbiyashılardan dáslep, mámleketimizdiń mektepke shekemgi jastag'ı balalardı tárbiyalawǵa qoyǵan talapları siyasiy, ruwxıy tárepten tuwrı qabıl qılıw hám bar bilimi hám sheberligin balalardıń keleshegi ushın bag'ıshlawǵa tayar bolıwı, balalarg'a bolǵan kúshli mehr-muhabbat, hár bir balanıń keleshegi haqqında oylaw sıyaqlı qasiyetlerge iye bolıwı kerek.

Balalardıń tvorchestvalıq rawajlanıwında tárbiyashınıń dóretiwshiligi ayırıqsha rol oynaydı. Mektepke shekemgi jastag'ı balalardı tárbiyalawǵa baylanıslı mámleketlik talaplarında túrli jas toparlar tárbiyalanıwshılarınıń dóretiwshiligin bahalawshı kreteriyalar keltirilgen. Atap aytqanda, bala oylaw qábiletin rawajlandırıwshı ortalıq jaratıw; balanıń muzikalıq qábiletin rawajlandırıwshı balalar qosıqların esittiriw; balanı awqat tayarlawǵa; bólmenni bayramǵa tayarlaw barısına qamtıw; dúkan hám salonlarda kompozitsiya jaratqan jumısshılar háreketin gúzetiw sıyaqlı tapsırmalar kirgizilgen. Bul islerdi alıp barıw ushın tárbiyashıdan úlken kúsh hám talapshańlıq talap etiledi.

Mektepke shekemgi bilimlendiriw mákemesinde bala qarım-qatnas ádebin tiykarınan tárbiyashı mısasında ańlap jetedi. Tárbiyashınıń qarım-qatnas múnasebetleri insaniy hám ixtiyariy printsiplerge tiykarlanadı. Tárbiyashınıń qarım-qatnası ádetde, eki túrli bolıp, birnshisi-rasmiy, ekeinshisi-rasmiy emes qarım-qatnas. Tárbiyashınıń rásmiy qarım-qatnasında O'zbekistan Respublikasınıń nızamları, mektepke shekemgi bilimlendiriw sistimasına tiyisli normativ hújjetlerge tiykarlanadı. Rásmiy emes qarım-qatnasqa pedagogik etikanıń nızamlıqlarına tiykarlanadı.

Mektepke shekemgi bilimlendiriw mákemesi tárbiyashısınıń qarım-qatnas ádebi psixologik nızamlar, ádep-ikramlıq normalar, qag'iyda talapları, pedagoglar kollektivi pikiri tiykarında ámelge asırıladı. Mámleketimizdiń ertengi kúni bolǵan kishkene balalardı tárbiyalaw hárbirimizdiń tiykarǵı wazıypamız bolıwı kerek. Hár bir tárbiyashınıń ish-háreketi, minez-qulqı, qarım-qatnası pedagoglar kollektiviniń maqset talaplarına say bolıwı kerek.

Joqarıda kórsetilgen wazıypalardı islew mektepke shekemgi bilimlendiriw mákemesi tárbiyashısınan kónlikpe, tájriybe, qábilet, kreativ hám kommunikativ kompetentlikni talap etedi. Tárbiyashınıń kónlikpeleri onıń kásiplik jumıs barısında toplanǵan tájriybe hám bilimler tiykarında islenetug'ın jumıstıń quramalı usılı bolıp esaplanadı. Qábilet bolsa shaxstıń individual-psixologik ózgesheligi bolıp, tárbiyashılıq iskerligi tárepinen ámelge asırıw subektiv shárt-sháriyatın sawlelendiriwshı individual psixik sıpatlar toplamı bolıp, zárúr bolǵan bilim, tájriybe hám kónlikpelerdi iyelew dinamikсындаǵı parqlardı anıqlaydı.

Kommunikativ kompetentlik – bilimlendiriw barısınıń barlıq qatnasıwshıları, sonday-aq talabalar menen doslıq múnasebette bolıw, olardı tıńlay biliw, olarg'a unamlı tásir kórsete alıw menen belgilenedi. Kreativ kompetentlik bolsa – pedagogik iskerlikke kritikalıq, unamlı jantasıw, óziniń dóretiwshilik tájriybelerine iye ekenligin kórsete alıw qábileti qalıpleskenligi menen belgilenedi. Tárbiyashı kreativ shaxs bolıp, dóretiwshiligin kórsetiwshi, máselelerdi sheshiwde standart emes usıllar menen qatnasıwǵa meyil, ózine tán háreketlerdi shólkemlestire alıw, jańalıqlardı turmısqa en jaydırıwǵa, dóretiwshilik islerdi jaratıwǵa qábiletli hám tayar shaxs bolıp esaplanadı.